

FÖR EN LEVANDE OCH LÄRAKTIG SOCIALISM

Robert Mathiasson

TILL
MARXISMENS
FÖRSVAR

– Därför är den revolutionära
filosofin mer aktuell än någonsin.

KOMMUNISTISKA
PARTIET

SKRIFTSERIE FRÅN KOMMUNISTISKA PARTIET 008
UTGIVEN 2015

Robert Mathiasson

TILL MARXISMENS FÖRSVAR

– Därför är den revolutionära
filosofin mer aktuell än någonsin.

*Texten bygger på ett föredrag på
Kommunisternas sommarläger juli 2013.*

FÖR NÅGRA ÅR SEDAN VAR DET EN DEBATT I RIKSDAGEN. Jag minns inte ämnet men av någon anledning gick i varje fall folkpartisten Carl B Hamilton hårt åt vänsterpartisten Ulla Andersson och frågade henne skarpt om hon är marxist. Andersson svarade inte på frågan i sin replik, varvid Hamilton än en gång ställde frågan ”Är du marxist, Ulla Andersson”. Hon svarade inte och jag har för mig att han ställde frågan även en tredje gång, men utan svar. Så långt har antikommunismen och Vänsterpartiets reträtt gått att vänsterpartiets ekonomisk-politiska talesman inte vågar eller vill stå upp som marxist.

Det var annorlunda när TV-kanalen BBC vid millennieskiftet genomförde en omröstning bland sina tittare om vem som var förra årtusendets störste tänkare. Segrade var varken Jesus, Muhammed, Newton, Darwin, Freud, Einstein eller någon annan av milleniets stora tänkare. Vinnaren var Karl Marx.

Karl Marx är inte bara populär i det England där han levde större delen av sitt vuxna liv. Även i sitt födelseland Tyskland verkar hans stjärna vara på uppgång.

Upplagorna av hans livsverk *Kapitalet* sålde slut månaderna efter den nuvarande krisens första chockvågor. Framför allt var det börsmäklare och nationalekonomer som sökte sig till kapitalismens fiende nummer ett för att förstå vad det var som hände. Det växande suget efter Marx fick den tyska banken Sparkasse att pryda sina Mastercard med en bild på just Marx, vilket blev lyckosamt då en tredjedel av kunderna valde Marx skäggiga nuna på sina kreditkort. Det får en att tänka på Lenins krassa konstaterande att om arbetarklassen bestämde sig för att hänga kapitalisterna, så skulle de säkerligen finna en kapitalist som var villig att sälja repen.

Karl Marx själv skulle inte haft mycket till övers för att bli bästsäljare i finanskvarten. Hans livsverk både som teoretiker och som praktiker ägnades tvärtom åt den klass som plågas under finanshajarnas oinskränkta makt. I en efterskrift till andra upplagan av boken *Kapitalet* skrev han att ”Den uppskattning som ’Kapitalet’ hastigt vunnit i vida kretsar av den tyska arbetarklassen är den bästa lönen för min möda.”

Detta var Marx inställning under hela sitt kämpande liv.

Marx intellektuella utveckling gick från filosofin till politiken och vidare till ekonomin. Ni känner alla hans berömda ord att filosoferna enbart har tolkat världen, men vad som gäller är att förändra den.

Vad ska vi med filosofin till?

För revolutionärer duger det inte att stå vid sidan av och betrakta det som händer, det krävs att man aktiverar sig i den pågående klasskampen, i politiken, och för att ta riktig ställning i det som händer krävs en analys av de ekonomiska och sociala förhållanden som ligger till grund för klasskampen.

Men ända sedan Marx dagar har det funnits starka riktningar, som säger sig verka i den marxiska traditionen, som vill vrida tillbaka marxismen in i den filosofiska fällan. Dessa strömningar har tilltagit i styrka de senaste årtiondena. Man bör vara mycket skeptisk till dessa försök.

Vilket inte är detsamma som att hävda att filosofi inte skulle vara viktigt. Tvärtom, att tränga ner till de filosofiska grunderna vidgar perspektiven och avslöjar de verkliga syftena bakom olika riktningar och linjer som på ytan kan låta revolutionära och banbrytande. Därför tvingades Engels på ålderns höst åter ge sig in i de filosofiska striderna och av samma orsak borrade sig Lenin ner i den marxiska filosofins grundfundament både under reaktionsperioden efter nederlaget 1905 och mitt under första världskriget.

Marxism är inte bara filosofi

Filosofiska frågor och strider är viktiga, kan rent av vara avgörande ibland. Men vi r-are har alltid bekämpat försöken att reducera Marx till en filosof, att stympta marxismen till en enbart en teori att förklara världen, inte ett verktyg för att aktivt arbeta för att förändra världen.

Av denna anledning har vi ofta anklagats för att vara antiintellektuella, när vi vägrat att omfamna dessa akademiska strömningar och ignorerat eller avfärdat den senaste modofilosofen från Paris.

Men detta är fel. Vi är inte och har aldrig varit antiintellektuella. Det slår mig varje gång jag åker runt i landet och träffar partikamrater vilka kloka, läsande, kritiskt tänkande medlemmar vi har, som hänger med i vad som händer och efter eget huvud värderar och tar ställning.

Den antiintellektualism som Göteborgs f.d. starke sosse Göran Johansson för några år sedan gjorde sig till tolk för när han skröt över att han som nattlektyr hade senaste Claes Ohlsson-katalogen, har aldrig varit vår tradition.

Däremot har vår rörelse alltid haft en nästan ryggmärgsmässig negativism mot det akademiska och inte minst mot den universitetsvänster som i olika skepnader trätt fram som marxismens förnyare eller systemkritikens nya apostlar.

Ibland kanske vi varit allt för kategoriska i vårt avståndstagande. Som marxister måste vi ständigt vara öppna för nya kunskaper och framsteg på alla områden av det mänskliga tänkandet. Och blinda hönor kan som bekant hitta korn, även om dessa göms under ofantliga ordmassor skrivna på sämsta sortens akademiska.

Men i grunden tror jag att vi har gjort rätt i att vända ryggen åt dessa förnyare av systemkritiken.

I vårt partis barndom på 1970-talet fanns det gott om självpåtaga förnyare, som sade sig hittat lösningarna för den revolutionära marxismens framtid. Dessa kunde ha en viss lyskraft mot den gråa bakgrund som utgjordes av

såväl en socialdemokrati som de moskvatrogna kommunistpartierna som sjönk allt djupare ner i en steril pragmatism – systemkritik och linjepolitik förbyttes till ren resultatpolitik vars horisonter och målsättningar krympte i takt med tilltagande borgerlig motoffensiv.

Vänstern, arbetarklassen och intellektuella

Dessa marxistiska förnyare kunde inte heller helt stänga av den faktiska klasskampen i svallvågorna efter 1968, den tilltagande arbetarkampen, den antikoloniala och antiimperialistiska kampen med Vietnam som symbol och den massiva solidaritetsrörelsen runt om i världen. Men när rörelserna i samhället avtog blev den akademiska instängdheten hos dessa förnyare allt tydligare.

Så här i efterhand är det lätt att se att marxismens storhetstid på universitetet inte var några fosterrörelser utan istället dödsryckningar. De som utgav sig för att vara förlösare blev istället dödgrävare.

I skarven mellan 1970- och 80-tal kunde man se ett strömvahopp från marxismen i den akademiska världen. De som några år tidigare tävlat om att förnya marxismen tävlade nu istället i avböner och avståndstaganden.

Det är inte första och heller inte sista gången som akademiker i ett läge av växande arbetarkamp och vänstervindar försöker ställa sig i spetsen för en sådan rörelse för att oblygt byta sida när reaktionen slår tillbaka. Så har det varit under hela 1800- och 1900-talen och så kommer det att bli igen. Därav vår skeptiska hållning.

För att undvika missförstånd. Jag menar inte att den revolutionära arbetarrörelsen ska stänga dörren för akademiker eller att alla akademiker per definition är opålitliga opportunisterna. Genom historien finns det många exempel på akademiker som anslutit sig till arbetarrörelsen och som gjort ovärderliga insatser och aldrig vikt ner sig – några exempel är Marx, Engels och Lenin.

Men den avgörande kraften för systemkritik och samhällsomvandling finns inte i akademiska teoribildningar, de må vara aldrig så nymodiga och storsvulstiga. Kraften finns i arbetarklassens klassmedvetande och klasskamp.

Med detta som bakgrund är det bara att konstatera att tendensen till vänsterströmning och marxismens uppsving på 1960- och 70-talen dolde en annan tendens – postmodernismen – där angreppet på marxismen är grundläggande.

Arbetarklassens historiska nederlag

Under 1980-talet och början av 1990-talet skedde ett epokskifte som jag skulle vilja kalla arbetarklassens historiska nederlag. Man ska visserligen akta sig för överdrifter, alla generationer tror sig leva i en avgörande brytningstid vilket urvattnar hela begreppet, snarare är det en bekräftelse på dialektiken,

dvs att verkligheten ständigt förändras. Ändå tror jag att det är rätt att tala om ett historiskt nederlag som skedde runt 1990 och som vi fortfarande inte fullt ut ser konsekvenserna av, i varje fall tror jag detta stämmer ur ett europeiskt perspektiv.

Det korta århundradet var över, oavsett om man startar detta århundrade vid 1889 – när andra internationalen grundades och bekräftade arbetarrörelsens enande på den marxiska plattformen – eller om man räknar århundradet från 1917 – när socialismen på allvar tog upp striden med det kapitalistiska samhällssystemet.

I detta arbetarklassens första försök att bryta med kapitalismen led socialismen nederlag, ett nederlag som blir tydligt under 1980-talet och som bekräftas runt 1990 med Berlinmurens fall, Sovjetunionens sammanbrott och den socialdemokratiska arbetarrörelsens uppslutning bakom storkapitalets EU och nyliberalismen.

Nyliberalism och postmodernism

Om nyliberalismen är det politiska vapnet i borgarklassens kontrarevolution så tror jag man kan hävda att postmodernismen är, eller i varje fall var, en viktig filosofisk grund.

Postmodernism är inget lätt begrepp att fånga in, i mitt kommande försök så kommer jag ägna mig åt grova hugg för att rama in vad denna -ism representerar filosofiskt, politiskt och klassmässigt.

För den som är mer bevandrad än mig i detta ämne kommer jag säkert uppfattas som både orättvis och onödigt förenklad. Då vill jag bara påminna om det jag sa innan att även blinda hönor kan finna korn och jag menar inte att kategoriskt avfärda varje tanke som tänkts av postmodernisterna, det jag ska försöka är att knacka ut dess kärna.

Till saken. Vad är postmodernismen?

Postmodernismen är ett angrepp på hela humanismens och upplysningens tradition som en gång var den revolutionära borgerlighetens tradition och som marxismen är både bärare och utvecklare utav. Därav prefixet ”post”, som kommer ur grekiskans ord för ”efter”. Hela grunduppfattningen är att vi lever i en ny tid, efter modernismens eller modernitetens samhälle som tog form från och med upplysningen – vi lever i en efterindustriell, efterkapitalistisk och därmed också eftermarxistisk tid.

En uppfattning som går hand i hand med den borgerliga kontrarevolutionen och dess framtidsbild av en evig seglats på de fria marknadskrafternas ocean, utan vare sig klasskamp eller socialism.

Men ska vi ta det ett steg djupare så kan postmodernismens filosofiska grunder kokas ner till följande fem punkter:

- Att det inte finns en objektiv och av människorna oberoende verklighet.

- Att ”människan” inte är en förnuftig och rationell varelse, istället är vi ”begärsmaskiner” formade av yttre influenser och påtvingade sammanhang.
- Att historien inte är en orsaksstyrd och progressiv process som går att förstå och påverka.
- Att samhällen inte är sociala formationer, som trots sina inre motsättningar och sin komplexitet, utgör en enhet och som går att analysera och medvetet förändra.
- Att samhällsklasser inte är faktiskt existerande grupper skapade av samhälleliga relationer sprungna ur produktionsförhållanden.

Det kanske låter lite tungt eller svårbegripligt. Jag ska försöka reda ut det hela.

Materialism eller idealism

Den första punkten om huruvida det finns en objektiv och av oss människor oberoende verklighet är den gamla stridsfrågan mellan materialism och idealism. Postmodernismen går faktiskt ett steg längre än den äldre idealismen, som menar att det enda vi verkligen kan bevisa existerar är våra sinnesintryck av verkligheten – ”om jag blundar kan jag verkligen vara säker på att det här bordet finns kvar?”.

Postmodernismen menar att det enda som egentligen existerar är vår skildring av skeendet. Denna idealism de luxe menar alltså inte att det är en faktiskt existerande verklighet som vi har att förhålla oss till, försöka förstå och verk i. Tvärtom så är det vår skildring, vår berättelse om verkligheten som bestämmer och formar samhället. Jag ska återkomma till vad detta får för politiska konsekvenser.

När det gäller den idealistiska verklighetsuppfattningen tror jag att det är onödigt att polemisera mot den i detta sällskap. Jag har för egen del svårt att tro att det överhuvudtaget finns människor som verkligen tror på detta, i varje fall finns det inga människor som lever efter en sådan övertygelse.

Den idealist som vill vara konsekvent bör ställa sig på en tågräls och när tåget kommer blunda och hålla för öronen och därmed bevisa huruvida den objektiva verklighetens tåg existerar oberoende av personens sinnesintryck eller inte. Postmodernisten kan hur mycket den vill skildra det som att det inte kommer något tåg, men det kommer trots allt bli den sista postmodernistiska analys hen gör.

Det finns nog ingen som praktiserar denna idealism i sin vardag. Men det är inte heller det som är poängen. Det handlar inte om vardagsnära ting, här lever alla som materialister. Det handlar om synen på samhället och den mänskliga historien. Denna filosofiska idealism är den logiska utgångspunkten och nödvändiga grunden för punkterna 3-5, dvs att samhället, historien och klasserna är påfund som vi antingen kan skapa vilka berättelser vi vill

kring, den ena är inte mer rätt än den andra, alternativt så kan vi inte skaffa oss kunskap om och förstå verkligheten, det finns inga orsakssamband i det som händer och därmed kan vi inte heller ingripa och förändra världens gång – någon sådan gång finns överhuvudtaget inte, allt är slump och tillfälligheter.

Vad styr historien?

Postmodernismens historieuppfattning är direkt riktad mot den historiematerialistiska.

Just när det gäller synen på historien som en orsaksbestämd och progressiv process har postmodernismen lyckats pressa tillbaka historiematerialismen. Även många på vänsterkanten och till och med marxister kan få byxångest när detta diskuteras.

Givetvis finns en rent materiell grund för detta. Arbetarklassens historiska nederlag och det faktum att kapitalismen åter står som ensam herre på täppan. Den socialism som var bestämd att segra som ett progressivt steg framåt i historien föll samman. Såväl den reformistiska som den revolutionära vägen slutade i byråkratiska kolosser med ledare som lever i överklassstillvaro eller kliver rätt över till näringslivstoppen, såväl i fd Sovjetunionen som i Sverige.

Men det finns också en orsak i den förenklade och schematiska version av historiematerialismen som allt för ofta förekommit i marxistiska läroböcker och studiecirkel. Bilden av historien som en förutbestämd och rätlinjig utveckling från urkommunism till socialism och kommunism, med trappstegen slaveri, feodalism och kapitalism avklarade på vägen.

Men historiematerialismen i allmänhet och marxismen i synnerhet har aldrig föreställt sig historien som en autostrada mot det klasslösa samhället.

Men att konstatera att historien inte är förutbestämd är inte detsamma som att säga att den inte skulle vara orsaksbestämd.

För att finna orsakerna till utvecklingen i ett givet samhälle krävs en konkret analys av just detta samhälle, av den ekonomiska och sociala ordningen och de motsättningar dessa ger upphov till.

Drivkraften i historien är just motsättningen mellan klasserna, är klasskampen. Det är som sagt ingen rätlinjig utveckling, utan en historia fylld av framsteg och bakslag, tider av framgångar och tider av motgångar – vad som är vad beror givetvis på vilket klassperspektiv man har.

Men detta ändrar inte det faktum att den mänskliga historien, i varje fall hittills, utvecklats progressivt från lägre till högre utvecklingsgrad, från det enkla till det mer sammansatta.

I tider av bakslag och motgångar raderas inte framstegen ut helt, historien återvänder aldrig till sin utgångspunkt.

Givetvis går det att fylla detta konstaterande med ett kolonialt och rasistiskt

innehåll. Genom att lägga en moralisk värdering i begreppen högre och lägre, dvs bättre och sämre länder, bättre och sämre kulturer och civilisationer. Och därmed dra slutsatsen att det är de utvecklade ländernas rätt att dominera och med våld påtvinga andra sin vilja.

Detta är inte och har aldrig varit marxismens uppfattning – det är borgerlighetens syn på världen, såväl konservativa som liberaler.

Åter till postmodernismen. Även postmodernister och de som påverkats av denna erkänner att det finns förtryck och motsättningar i den värld vi lever i. Man erkänner könsförtryck, rasism, klassorättvisor, sexuellt förtryck etc, vilket gett postmodernismen en aura av radikalism och till och med satt en vänsterstämpel på denna riktning. Det hävdas till och med att den är en vidareutveckling av systemkritiken.

Det stämmer inte. Trots vissa likheter på ytan är det en avgrunds djup skillnad mellan marxism och postmodernism.

Vilka ska vänstern vända sig till?

I samband med arbetarklassens nederlag började besvikna postmodernistiska akademiker söka andra revolutionära subjekt än arbetarklassen.

Man avskrev helt enkelt hela klassmotsättningen från dagordningen. Istället anammades liberalismens individualism. Världen befolkas av ett myller av individer som tidigare förtryckts av kollektivism och totalitära ideologier som tvingat in dem i falska grupperingar såsom klasser, nationer, kön, sexuella läggningar etc.

Hur den enskilda individen förtrycks beror på den enskildes uppfattning av förtrycket, om jag identifierar mig mest utifrån mitt kön, min sexuella läggning, min etnicitet eller min klassuppfattning det gör det samma. Inget förtryck är mer eller mindre än det andra, måttstocken är den enskildes uppfattning av förtrycket. Den som lyckas kryssa i flest av dessa olika förtryck bör därmed vara den mest förtryckta och därmed den mest revolutionära. En ensamstående, lesbisk småbarnsmamma som är muslim från Somalia är den mest revolutionära kraften.

Jag vet att jag överdriver, men denna uppfattning har ett inte obetydligt fotfäste i det som i bred mening kan kallas vänster. Den uttrycks i boken "Imperiet" av Hardt och Negri som väckte stor uppmärksamhet för ett tiotal år sedan. Den är dominerande inom det som kallas queervänster. Den har starka förespråkare inom Vänsterpartiet och även Mona Sahlin och delar av socialdemokratin.

Men den har inget gemensamt med marxismen. Inte så att marxismen inte erkänner att det finns fler motsättningar i det kapitalistiska samhället än klassmotsättningar. Givetvis finns det andra förtryck – könsmissiga, sexuella, rasistiska etc.

Men förtryck bottnar inte i människors upplevelser utan i de samhälleliga förhållanden som råder. Därmed är givet att olika former av förtryck har olika orsaker, varje företeelse måste analyseras konkret.

Klassmotsättningen har en särställning

Här skiljer sig klassmotsättningen från övriga. Medan till exempel sexuellt, könsmässigt eller rasistiskt förtryck i grunden handlar om avskaffandet av orättvisor, att de förtryckta skall ges samma rättigheter och möjligheter som andra grupper – så kan klassmotsättningar aldrig lösas på denna väg.

Även om t.ex. kvinnoförtrycket är strukturellt och de patriarkala strukturerna ligger djupt och är nära sammanflätade med det kapitalistiska systemet, troligtvis så sammanflätade att det krävs både ett avskaffande av kapitalismen och en långvarig kulturell och social revolution för att bryta ner detta förtryck, så ligger lösningen i att bryta ner de normer och strukturer som upprätthåller och reproducerar kvinnoförtrycket och ojämställdheten. Lösningen ligger i att befria den individuella kvinnan så att hon kan växa fritt som människa genom att ha samma friheter, rättigheter och möjligheter som männen.

Men klassmotsättningar kan aldrig föras ner på individnivå. Som marxisten Nina Björk påpekade i ett debattinlägg i Dagens Arena kan ”En individuell representant för arbetarklassen ... inte komma till den liberala lagen och säga ’titta jag är utsatt för orättvisa för jag äger inte produktionsmedlen och är därför utlämnad att acceptera den ägande klassens villkor.’”

Därför att detta inte är någon orättvisa i den liberala lagens ögon. Björk vänder sig mot den sociologiska syn på klasserna som utgår just från identiteter och som försöker likställa klass med övriga förtryck och menar att detta i praktiken blir att ställa dem mot varandra. Som Björk påpekar är det inte någon moralisk fråga, att den ena förtryckta skulle vara mer värd än den andra.

Det handlar om ”att målet för klasskampen skiljer sig från målet för övriga kamper”, skriver Björk. Och fortsätter ”Målet för en kamp mot de orättvisorna (dvs könsmässiga, sexuella, rasistiska etc.) kan inte vara att utplåna könsorgan eller sexualiteter eller geografiska områden. Målet för klasskampen, är det klasslösa samhället, det vill säga att utplåna klasser genom en annan form av ägande.”

Nina Björk är en viktig röst i dagens Sverige och om ni inte gjort det redan läs hennes bok ”Och lyckliga i alla sina dagar”. Hon representerar en marxistisk uppfattning mot de olika strömningar som följt på postmodernismen, som visserligen tonat ner de mest extrema sidorna men å andra sidan desto mer framhålls som en systemkritik med vänsterstämpel på.

Med detta menar jag inte att ett revolutionärt arbetarparti som vårt inte också ska bekämpa andra förtryck än klassförtrycket. Tvärtom menar jag att

kommunisterna måste stå i spetsen i kampen för jämställdhet, mot rasism, sexuellt förtryck och chauvinism.

Men det måste göras utifrån en marxistisk samhällssyn och en sådan kräver ideologisk och politisk kamp mot de antimarxistiska strömningar som är postmodernismens arvtagare.

Ett ständigt ifrågasättande!

Som marxister står vi inför den viktiga uppgiften att åter föra in marxismen i den politiska debatten, då menar jag inte i första hand i den akademiska debatten utan att sprida marxismens grundtankar i bostadsområden och arbetsplatser.

Det är inte helt enkelt idag. Marxismen är samhällstillvänd, sysslar med vår gemensamma verklighet och de relationer vi ingår mellan varandra som samhällsdeltagare. Det är inte den enskilda individen som står i centrum och definitivt inte det egna jaget. Därmed hamnar marxismen i marginalen när hela samhällsdebatten just kretsar kring individen, när människor från alla håll bombarderas med propaganda som uppmuntrar till trångbröstad individualism och självbespeglade navelperspektiv.

Det är inte heller lätt i en tid som allt för ofta domineras av förenklingar och snuttifiering av verkligheten.

Marxismen är krävande och utmanande, den utgörs inte av en samling fastslagna sanningar. Tvärtom innebär den det ständiga ifrågasättandet. Marxismens kärna är just kritiken och uppfattningen att allt ständigt befinner sig i förändring. Denna revolutionära grundinställning innebär att allt måste kunna ifrågasättas och kritiseras. Verkligheten är begriplig, den går att förstå, och första steget till förståelse är alltid ifrågasättande.

Denna revolutionära inställning gäller även i vår syn på marxismen.

Lenins berömda ord om att "marxismen är allsmäktig för att den är sann", har ibland missbrukats för mer eller mindre religiösa tolkningar. Som om marxismen skulle vara sanningen uppenbarad som man kan tillägna sig bara man tar sig igenom marxismens klassiker.

Istället för att ta till sig marxismens revolutionära själ har man nöjt sig med lösryckta citat som bevis för olika teser och teorier. Men citat bevisar ingenting. Det citatrabblande som varit allt för vanligt i den kommunistiska historien har inget med ett revolutionärt tänkande att göra.

Det är inte de slutsatser som revolutionärer i historien dragit utifrån de verkligheter de hade att verka i som vi ska studera, utan just det marxistiska analysverktyg de använde för att komma fram till dessa slutsatser.

De gamla revolutionärernas konkreta ord och handlingar får inte göras till allmänna sanningar och sträckas längre än de tål. Deras konkreta analyser får aldrig lyftas ur sina historiska sammanhang. Deras konkreta lösningar på

konkreta, tidsbundna problem får aldrig ges universell giltighet, utan hänsyn till den ständigt föränderliga verkligheten.

Den verklighet som vi har att utgå från är formad av arbetarklassens nederlag i den första kraftmätningen, en tid som i decennier dominerats av borgarklassens reaktion över hela linjen.

Arbetarklassens första nederlag och vägen framåt

Det korta 1900-talet dominerades av arbetarklassens första försök att på allvar utmana borgarklassens makt och ersätta det kapitalistiska systemet med ett socialistiskt. De socialistiska revolutionerna och den koloniala befrielsekampen var två sidor av samma mynt, som båda riktade sig mot kapitalismen och dess makt över arbetskraften i den industrialiserade världen och över de koloniserade länderna. Detta skrämde borgarklassen även i de kapitalistiska staterna till eftergifter, vilket innebar minskade orättvisor både inom de enskilda länderna och i världsskala. Den svenska folkhemsperiodens välfärdsbygge och den socialdemokratiska klassamarbetspolitikens glansdagar kan inte förstås utan att sättas in i sin historiska epok och kan inte heller återuppstå utan sina historiska förutsättningar.

Socialismens historiska nederlag i den första brytningen med kapitalismen ska inte underskattas. Det korta 1900-talet innebar mycket speciella förhållanden och en arbetarrörelse idag kan och måste lära av det förflutna men får aldrig bygga sin politik och praktik på de förhållanden som rådde under en tidigare historisk epok.

De politiska personer, partier eller rörelser som vägrar att inse nederlaget kommer oundvikligen att förvandla sig själva till utopiska drömmare och sentimentala pratmakare. Detta gäller reformister som tror att klassarbetets folkhem är möjligt att återupprätta om man bara lyckas hitta en tillräckligt trovärdig utstyrsel att klä upp ”projektet” i.

Politik i dessa reformisters ögon är en fråga om att med övertygelse vinna även den härskande klassen för sin politik att få dessa att inse hur orättvis den nuvarande världen är. Detta var tydligt i Vänsterpartiets valvärdering i senaste valet där man fastslog att förutsättningen för en vänsterpolitik i västvärlden är att man lyckas vinna konsensus för en sådan politik, dvs vinna enighet i hela samhället kring en rättvisare politik.

Det första nödvändiga steget för varje klassmedveten arbetarrörelse är att bryta med illusionen att samhällsförändringar kan genomföras i samförstånd mellan klasserna.

Men det är inte bara bland samförståndsvivrande sossar och vänsterpartister som det finns drömmar tillbaka till det som varit.

Det gäller även revolutionärer som tror att en revolutionär arbetarrörelse kommer att, och måste, kläs i samma uniform som tidigare och att bara man

håller fast vid de revolutionära symboler och paroller som skapades under det korta 1900-talet, så kommer den revolutionära rörelsen vara räddad, oavsett om man vinner arbetarklassens öron eller inte. Sådana revolutionärer dömer sig själva till ett evigt liv i den politiska marginalen.

Men borgarklassens seger i den första brytningen ska heller inte göras större än vad den är. Kampen mellan samhällsklasser innehåller alltid både segrar och nederlag, ingen vet detta bättre än borgarklassen. Borgarnas kamp för att bli den härskande klassen sträckte sig genom århundraden från de första fosterrörelserna som självständig klass på 1100-talet via renässansen, de hårda striderna på 1500-talet, den engelska revolutionen på 1600-talet och fram till revolutionsåret 1848 när borgarnas ställning som härskande klass var säkrad i västra Europa.

Detta historiska perspektiv på vår egen tid får inte användas som snuttefilt för tröst och lisa. Borgarklassens seger var inte utskriven på förhand, den var inte historiskt nödvändig. Arbetarrörelsens nederlag är arbetarrörelsens eget fel och beror på egna misstag.

Men att sätta sin egen tid i sitt rätta historiska sammanhang kan hjälpa till att besegra ut den passivitet och uppgivenhet som följer på nederlaget. Så som det är kommer det inte att förbli, de som är besegrade idag kan bli de segrande i morgon.

Vi lever inte i någon postmodern värld. Vi lever inte i någon postkapitalistisk värld. Vi lever inte ens i en tid som förtjänar prefixet efter.

Som Marx skrev lever vi i mänsklighetens förhistoria, först när mänskligheten lämnat klassamhällets period bakom sig börjar mänskligheternas verkliga historia – om inte kapitalismen tillåts härja fritt och förgöra möjligheterna till en sådan framtid.

Kommunistiska Partiets skriftserie för en levande och lärorik socialism behandlar den klassmedvetna arbetarrörelsens historiska erfarenheter och de samtida och framtida utmaningar som Sverige och världens står inför.

Författarna svarar själva för framlagda uppfattningar.

www.kommunisterna.org

PROLETÄREN

Nyheter, analyser och
reportage varje vecka

www.proletaren.se

PROLETÄR KULTUR

Marxistiska klassiker • Studiehäften
Progressiv musik och skönlitteratur

butik.kommunisterna.org

FÖR EN LEVANDE OCH LÄRAKTIG SOCIALISM

Kommunistiska Partiets skriftserie för en levande och läraiktig socialism behandlar den klassmedvetna arbetarrörelsens historiska erfarenheter och de samtida och framtida utmaningar som Sverige och världens står inför. Författarna svarar själva för framlagda uppfattningar.

www.kommunisterna.org

PROLETÄR
KULTUR